

בְּתִיָּה – בת פרעה

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבַאֲהוּ לְבַת פְּרַעֲה וַיְהִי לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מָשִׂיתָהוּ: (שמות ב ז).

וְאִשְׁתּוֹ הִיהְדִּיָּה יִלְדָה אֶת יִרְד אָבִי גְדוֹר וְאֶת חֵבֶר אָבִי שׁוֹכֵן וְאֶת יְקוֹתִיאֵל אָבִי זְנוּחַ וְאֵלָה בְּנֵי בְּתִיָּה בַת פְּרַעֲה אֲשֶׁר לָקַח מֶרְד: (דברי הימים א פרק ד פסוק יח).

מסכת מגילה דף יג עמוד א

רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים, אמר הכי: כל דבריך אחד הם, ואנו יודעין לדורשן.³ "ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד". אמאי קרי לה יהודיה? - על שום שכפרה בעבודה זרה, דכתיב: "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור" (שמות ב ה), ואמר רבי יוחנן: שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה.⁴ ילדה? והא רבויי רביתה!⁵ - לומר לך שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. "ירד" - זה משה, ולמה נקרא שמו ירד - שירד להם לישראל מן בימיו. "גדור" - שגדר פרצותיהן של ישראל, "חבר" - שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים. "שוכו" - שנעשה להם לישראל כסוכה. "יקותיאל" - שקיוו ישראל לאל בימיו. "זנוח" - שהזניח עוונותיהן של ישראל. "אביי" "אביי" "אביי" - אב בתורה, אב בחכמה, אב בנביאות. "ואלה בני בתיה ... אשר לקח מרד" - וכי מרד שמו? והלא כלב שמו! - אמר הקב"ה: יבוא כלב שמרד בעצת מרגלים, וישא את בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה.⁷

ויקרא רבה פרשה א סימן ג

ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי ור' חמא אבוב דר' הושעיה בשם רב: לא ניתן ספר דברי הימים אלא לידרש. "ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר וכו'". "ואשתו היהודיה" - זו יוכבד. וכי משבטו של יהודה היתה והלא משבטו של לוי היתה! ולמה נקרא שמה יהודיה? על שם שהעמידה יהודים בעולם. "ילדה את ירד" - זה משה ... שהוריד את התורה מלמעלה למטה ... אבי גדור - הרבה גודרים עמדו לישראל וזה היה אביהם של כולם ... "חבר" - שחיבר את הבנים לאביהם שבשמים⁸

"ואלה בני בתיה בת פרעה" - ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי: אמר לה הקב"ה לבתיה בת פרעה: משה לא היה בנך וקראתו בנך, אף את, לא את בתי ואני קורא אותך בתי, שנאמר: "אלה בני בתיה" - בת יה. "אשר לקח לו

¹ בת פרעה אשר הצילה את משה הנער הבוכה בתיבה וידעה היטב מי הוא: "מִלְדֵי הַעֲבָרִים זֶה" (שמות ב ו), מאמצת אותו כבן, לאחר שנגמל (השווה עם שמואל שמובא בית ה' לאחר שנגמל). אם לא די לנו בסיפור המקראי המופלא (בתו של המלך שגזר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו מצילה ילד עברי ולוקחת אותו היישר לארמון אביה), בא המדרש ומפליא לעשות עוד, בכך שהוא מנסה לזהות את בת פרעה ולתת לה שם. בכך היא הופכת מ"בת פרעה (הרשע)" לאישיות בפני עצמה.

² רש"י, מצודות ופרשנים נוספים מבינים שמדובר בשתי נשים: אחת יהודיה והשנייה בת פרעה של אותה דמות לא ידועה בשם: מרד. אך למדרשים שנראה דרך משלהם לקשר את כל העניין לפרשתנו ולמשה.

³ להלן נראה את הביטוי: "לא ניתן דברי הימים אלא לידרש". אבל כאן, נראה שזו פתיחה קבועה של רבי שמעון בן פזי כל אימת שהיה מביא פסוק מדברי הימים. נראה שבדברים אלה: "כל דבריך אחד הם ואנו יודעים לדורשם", הוא מתכוון לחזק את ספר דברי הימים שנכנס לקודקס של ספרות הקודש (כ"ד הספרים) ע"י אנשי הכנסת הגדולה ואשר חובר ע"י עזרא בתקופת בית שני (ראה בבא בתרא טו ע"א): "עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד ל"ו). עם זאת, הוא מדגיש את אופיו של הספר כספר ייחוסין והיסטוריה שחשוב לדרוש אותו ולחבר אותו לספרות הקודש הקדומה יותר שכתבו: משה, יהושע, שמואל, ירמיהו, חזקיהו ועוד. מה גם שבספר דברי הימים אין שום אזכור לסיפורי התורה והוא מתחיל אי שם בתקופת שאול המלך.

⁴ הוא האב, פרעה, עושה מהיאור ומעצמו עבודה זרה שכידוע מלכי מצרים עבדו את היאור כאל ואף טענו שהם בראוהו. ואילו בתו מיטהרת במי אותו היאור מעבודת האלילים של עמה ובית אביה. הכל כהכנה למשייתו של משה שתהיה בקדושה ובטהרה.

⁵ איך תאמר שבתיה בת פרעה ילדה את משה, הלוא רק גידלה אותו (בהתחלה אפילו רק מימנה את גידולו)? המדרש מקדים קצת את המאוחר. רק בשורה הבאה אנו למדים שירד, אבי גדור, חבר, שוכו, יקותיאל וכו' - שהם כולם שמותיו של משה - הוא משה בנה של בת פרעה (בפסוק בדברי הימים).

⁶ אחרי שדרש את כל השמות שבפסוק מירד ועד זנוח, חוזר הדרשן ומתייחס גם לכך ששלוש פעמים כתוב "אבי" בפסוק: אבי גדור, אבי שוכו ואבי זנוח. ומכולם זכה "אביגדור" להתחבר למילה אחת ולשם מקובל עד ימינו.

⁷ אכן, לא ניתן דברי הימים אלא להידרש. לא די לנו בסיפור המופלא של ספר שמות, שבת פרעה מצילה נער עברי, נותנת אותו לאימו הביולוגית להניק אותו, חוזרת ואוספת אותו אח"כ לארמון המלוכה ומגדלת אותו שם, תחת אפו של פרעה אביה - את מושיען של ישראל, את מי שעתיד להתעמת עם אביה - בא מדרש זה על ספר דברי הימים ומגדיל לעשות ומספר לנו שבת פרעה היא בעצם "יהודיה" אשר מתנערת מגילולי בית אביה וסוף שהיא נשאת לכלב בן יפונה משבט יהודה! האם באמת בא המדרש לפרש את ספר דברי הימים, ודרכו את ספר שמות, או אולי לפרש את זמנו ולהביע משאלה של קשרים בין יהודי זמנו עם השלטון? אל תתפלא אם תראה קשרים כאלה, אומר הדרשן, הנה, יש תקדים לקשרים כאלה מהמקרא. ואגב, עד סוף המדרש לא הבנו את "אשתו" שבפסוק. אשתו של מי?

⁸ והמדרש ממשיך שם בדרשות, דומות לאלה שבגמרא מגילה שכבר ראינו לעיל, על שמותיו של משה.

מרד" - זה כלב. ר' אבא בר כהנא אמר: זה מרד בעצת מרגלים וזו מרדה בעצת אביה. יבוא מורד ויקח את המורדת.⁹

שמות רבה פרשה א סימן כו

"ותקרא שמו משה" - מכאן אתה למד שדרך של גומלי חסדים. אף על פי שהרבה שמות היו לו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה אלא כמו שקראתו בתיה בת פרעה. ואף הקב"ה לא קראהו בשם אחר.¹⁰

אוצר מדרשים (אייזנשטיין) משה - עמוד 357

ואביו קרא לו חבר כי בעבורו נתחבר עם אשתו, ואמו קראה לו יקותיאל כי הניקה אותו משדיה, ואחותו קראה לו ירד כי ירדה אליו אל הנהר לראות מה יהיה בסופו, ואהרן קרא לו אבי זנוח כי זנוח אבי את אמי והשיבה בעבור זה, וקהת זקנו קרא לו אביגדור כי בעבורו גדר אלהים פרץ בישראל אשר לא יוסיפו עוד המצריים להשליך בניהם היאורה, ומניקתו קראה לו אבי סוכו כי האלהים יצפינהו בסוכה מריב המצריים, וישראל קראו לו שמעיה בן נתנאל כי בימיו שמע אלהים את נאקתם.¹¹

מסכת כלה רבתי פרק ג הלכה כג

שבעה נכנסו בחייהם לגן עדן, אלו הן, סרח בת אשר, ובתיה בת פרעה, חירם מלך צור, עבד מלך הכושי, אליעזר עבד אברהם, ובן בנו של ר' יהודה הנשיא, ויעבץ, ויש אומרים אף ר' יהושע בן לוי.¹²

"ובתיה בת פרעה", דכתיב: "ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה". אמר הקב"ה: איני קורא למשה אלא בשם שקראתו, שנאמר: "ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה".¹³ הוא שדוד אומר: "ישלח ממרום יקחני ימשני ממים רבים". "יקחני" - ותשלח את אמתה ותקחה, מלמד שנוסף באמתה עד שהגיע לתיבה. "ימושני ממים רבים" - "כי מן המים משיתיהו". אמר הקב"ה: הואיל וזאת הביאה ישועה לישראל והוצאתו לחיים, הריני מאריך לה בחיים עם ישראל. כרתי עם אבותיכם ברית, והם בהלכות אבותיהם. זאת שבאת ועזבה מלכות בית אביה, ונדבקה בס, אני משלם לה.¹⁴

דברים רבה פרשה ז

⁹ מדרש זה אינו מפליג בדבריו כמו המדרש הקודם ומפריד בפסוק בדברי הימים, בדומה לפשט שראינו בפירוש מצודות, בין "אשתו היהודיה" שהיא יוכבד אימו הביולוגית של משה אשר נתנה לו חיים ובין "בתיה בת פרעה", אימו המאמצת של משה אשר גידלה אותו והצילה אותו ממוות. שתי נשים יש שם בפסוק ושני גברים מרומזים: עמרם וכלב. (ראה בדברי הימים שם "מרים" שמופיעה בפסוק הקודם). ושמה העברי של בת פרעה הוא: בת-יה, בתו של הקב"ה. שני המורדים, בת פרעה וכלב, עומדים לצידו של משה בשעותיו הקשות, זו בינקותו - "נער בוכה" הנתון לחסדי מי היאור ופגעיו ופגעי עבדי פרעה, וזה בבגרותו באחד מרגעיו הקשים כמנהיג כאשר כל העם מתקומם כנגדו ורק יהושע וכלב עומדים לצידו.

¹⁰ שמות רבים היו לו למשה עפ"י "מדרש" דברי הימים ובמסכת מגילה לעיל. שם נמנים "רק" שישה או שבעה שמות, אך במדרש ויקרא רבה א ג מצאנו עשרה שמות! ועל כולם עלה השם משה. בשם זה נחרתה דמותו הגדולה של האיש, ולא רק בתרבות העם היהודי. ומי זה שנתן לו את השם משה? בת פרעה, אשר ידעה היטב כי: "מִלְדֵי הָעֵבְרִים זָה" (שמות ב ו). יוכבד ילדה את משה, ובתיה גידלה והצילה אותו ונתנה חיים שניים ואת שמו. כך חוזר ספר שמות ודורש את ספר דברי הימים. ראה גם מסכת סנהדרין יט ע"ב: "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד ... וכי בתיה ילדה? והלא יוכבד ילדה, אלא: יוכבד ילדה ובתיה גידלה, לפיכך נקרא על שמה". ושם גם רות ונעמי. רות ילדה ונעמי גידלה. משה נתן נפשו על התורה ולפיכך היא קרויה על שמו - תורת משה (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה א) ואילו בת פרעה נתנה נפשה להצלת משה ולפיכך זכתה שייקרא בשם שנתנה לו (מלבד שזכתה גם לשינוי שמה היא).

¹¹ סטינו מעט לנושא שמותיו של משה. ריבוי השמות מקורו בראייה השונה את משה של האנשים הסובבים אותו. כל שם מייצג זווית אחרת באישיותו המורכבת של משה והשפעתה על סביבתו. אבל בתורה לא נזכר השם שנתנו לו אביו ואמו, ולא השם שנתנו לו אחיו ואחותו, ולא זה של סבא קהת ולא של מניקתו (חזרה על אימנו?) ולא של קהל ישראל. רק השם שנתנה לו בת פרעה!

¹² מדרשי ימי ביניים מאוחרים מפליגים בלשון ציורית בתיאור מנעמיה של בתיה בת פרעה בגן עדן. ראה למשל אוצר המדרשים (אייזנשטיין) גן עדן; גיהנם עמוד 87: "בגן עדן לפאת צפון יש שבע (שש) מדורות מזומנות, והיכלות הצדקניות שבישראל המזכות לאל בגמילות חסדים והמזכות תורה לבניהן. הדירה הראשונה אשר שם בתיה בת פרעה וכמה הן הצדקניות אשר שם המגדלות יתומים והמסביביות פנים לתלמידי חכמים המתארחין אצל בעליהן והנותנות צדקה בסתר, ובכל יום ויום מתעטרות עם זוהר עטרת זיו השכינה וקוראין עליה [בתיה] אשריך שזכית לגדל ולהמשיך ענף תפארת בעולם".

¹³ ראה פסיקתא דרב כהנא פסקא יב - בחדש השלישי (וכן הוא במדרשים רבים נוספים) שכשבא הקב"ה ליתן עשרת הדברות לעם ישראל, פתח ב"אנכי" לפי שהוא לשון מצרי שהיו מורגלים בו מצריים. בהתגלות הפרטית למשה בסנה, שהיא מעין מבוא להתגלות הגדולה והכללית בהר סיני, קוראים לו בשם המצרי (שגויר כהלכה לעברית, "מוסס" המצרי למשה - משיתיהו בעברית) וההתגלות הכללית פותחת באנוכי שבא מהמילה אנוך במצריית.

¹⁴ בת פרעה נתנה למשה חיים עלי אדמות ובזכות זה קבלה חיי נצח. והכל בסימן מים שעוד נשוב ונראה. ובסיומת מדרש זה, משפט כללי לגבי גרים שבאים לחסות תחת צל כנפי השכינה. הברית שהקב"ה כרת הייתה רק עם אבות העם היהודי. לגויים יש את "הלכות אבותיהם". מי שעוזב הלכות אלה ובא לקבל עליו את הלכות ישראל, הקב"ה משלם לו. שוב אולי נסחף המדרש לזמנו והתרחק מאד מפשט הסיפור שבספר שמות.

"ברוך אתה בבואך". אמר ר' יהודה בר סימון: המקרא הזה מדבר במשה. "בבואך" - זה משה בביאתו לעולם קירב רחוקים, זו בתיה בת פרעה. "וברוך אתה בצאתך" - זה משה ביציאתו מן העולם קירב רחוקים, זה ראובן מנין? שנאמר: "יחי ראובן ואל ימות" (דברים לג ו').¹⁵

שמות רבה פרשה יח סימן ג

הנקבות הבכורות אף הן מתות, חוץ מבתיה בת פרעה שנמצא לה פרקליט טוב - זה משה, שנאמר: "ותרא אותו כי טוב הוא" (שמות ב ב). לפיכך אמר שלמה: "טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה". "ותקם בעוד לילה" (משלי לא טו) - באיזה לילה? "ויהי בחצי הלילה".¹⁶

שמות רבה פרשה א סימן ל

"ויהאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו" (שמות ב יד) - ר' יהודה אומר: בן כ' שנה היה משה באותה שעה. אמרו לו: עדיין אין אתה ראוי להיות שר ושופט עלינו לפי שבן ארבעים שנה לבינה. ור' נחמיה אמר: בן ארבעים שנה היה,¹⁷ אמרו לו: ודאי שאתה איש, אלא שאי אתה ראוי להיות שר ושופט עלינו. ורבנן אמרי: אמרו לו: והלא בנה של יוכבד אתה והיאך קורין לך בן בתיה? ואתה מבקש להיות שר ושופט עלינו! נודיע עליך מה עשית למצרי.¹⁸

במדבר רבה פרשה י סימן ד - פרשת הנזיר (נשא)

"איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר". זהו שכתוב: "דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו" (משלי לא א) - למה נקרא שלמה למואל? א"ר ישמעאל: באותו הלילה שהשלים שלמה מלאכת בית המקדש, נשא בתיה בת פרעה. והייתה שם צהלת שמחת בית המקדש וצהלת בת פרעה. ועלתה צהלת שמחת בת פרעה יותר מצהלת בית המקדש. זהו שאומר המשל: הכל מחניפים למלך. ולכך נקרא "למואל", שהשליך עול מלכות שמים מעליו, כלומר: למה לו אל? ובאותה שעה עלתה במחשבה לפני הקב"ה להחריב את ירושלים. זהו שכתוב: "כי על אפי ועל חמתי הייתה לי העיר הזאת" (ירמיה לב לא). רבותינו אומרים: אלף מיני זמר הכניסה לו בת פרעה. והיה מצוה לזמר לפניו באותו לילה. והיתה אומרת לו: כך מזמרין לפני עבודת כוכבים פלונית וכך מזמרין לפני עבודת כוכבים פלונית. מה עשתה בת פרעה? כמין מפרס שטחה לו למעלה ממנו וקבעה בו כל מיני אבנים טובות ומרגליות שהיו מבהיקות כעין כוכבים ומזלות. וכל זמן שהיה שלמה רוצה לעמוד, היה רואה אותן הכוכבים והמזלות והיה ישן לו עד ארבע שעות. א"ר לוי: אותו היום נתקרב תמיד בארבע שעות. ועל אותה שעה שנינו: "מעשה היה ונתקרב תמיד של שחר בארבע שעות". והיו ישראל עצבים, שהיה יום חנוכת בית המקדש ולא היו יכולין לעשות מפני שהיה ישן שלמה. והיו מתיראים להקיצו מפני אימת המלכות. הלכו והודיעו לבת שבע אמו והלכה היא והקיצתו והוכיחתו. זהו שכתוב: "משא אשר יסרתו אמו". א"ר יוחנן: מלמד שכפתו אמו על העמוד ואמרה לו: "מה ברי ומה בטני ומה בר-נדר" (משלי לא ב) - הכל יודעין שאביך ירא שמים היה, עכשיו יאמרו: בן בת שבע הוא, אמו גרמה לו.¹⁹

¹⁵ כאן ניתן לקרדיט למשה, הוא שקירב את בת פרעה, בזכותו היא התקרבה לעם היהודי. הקרדיט ניתן לנער הבוכה שעורר את החמלה והרחמים אצל האדם המבוגר ולא למי שהרחמים והחמלה התעוררו בו. ברוח דומה, ראה מדרש תנאים לדברים פרק לג וכן פסיקתא דרב כהנא נספחים א - וזאת הברכה: "אל תקרי הברכה אלא הברכה. מה הברכה מטהרת טמאים, אף משה מקרב רחוקים. להלן בתיה וכאן ראובן: יחי ראובן ואל ימות" (דברים לג ו'). אולי הדימוי של הברכה איננו מקרי וקשור למים מהם נמשה משה.

¹⁶ ראה גם פסיקתא דרב כהנא פיסקא ז - ויהי בחצי הלילה (ומדרש תהלים קלו): "ר' אבון בשם ר' יהודה בן פזי אמר: בתיה בת פרעה בכורה היתה. ובזכות מה היתה נצולת? בתפילתו של משה, דכתיב: טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה (משלי לא יח) - ליל כתוב, כמה דאת אמרת: ליל שמורים הוא לה' (שמות יב מב)". במכת בכורות, מציל משה את בתיה שהיא בכורה ובכך גומל לה חזרה כפועלה שהצילה אותו בעודו תינוק.

¹⁷ ראה ספרי דברים פיסקא שנו: "ומשה בן מאה ועשרים שנה, זה אחד מארבעה שמותו בן מאה ועשרים שנה ואלו הם משה והלל הזקן ורבן יוחנן בן זכיי ורבי עקיבה משה היה במצרים ארבעים שנה ובמדן ארבעים שנה ופירנס את ישראל ארבעים שנה".

¹⁸ הסיפור על לקיחת משה לבית פרעה ואימוצו ע"י בתיה בת פרעה היה ידוע והתהלך בין בני ישראל. הם ידעו מי הוא אותו "נסיך מצרים" שהתלבש כאחד ממשפחת המלוכה ובאמת היה "משלנו". אפשר גם שהסיפור על יוסף היה זכור "לזקנים שבדור" ואי לכך יש תקדים. "משה, אע"פ שהיה בפלטיין של מלך אצל בתיה בת פרעה, הִצַר אותו בצרת אָחִיר" (מדרש שכל טוב (בובר) שמות פרק ב), אבל אחיו לא חשבו כך, אלא: כיצד הוא מעז להתנשא עלינו ולהיות שר ושופט עלינו? נלך ונלשין עליו לשלטונות. מה שהיה ידוע לבני ישראל העבדים, מן הסתם גם התהלך במסדרונות ארמון מלך מצרים. ידעו ושתקו. בתיה אהבה את משה ומשה החזיר לה אהבה. ומי בא לקלקל את השורה? יהודים-עבדים אשר רבים ביניהם. דתן ואבירם עפ"י המדרש.

¹⁹ מסתבר שיש עוד "בתיה בת פרעה", לפחות עפ"י המדרש, אלא שזו מעשייה והליכותיה שונים בתכלית. ומה נאמר על זו? שגם היא בת-יה? ראה ויקרא רבה פרשה א סימן ג שהבאנו לעיל. אפשר שיש כאן שיבוש המעתיקים שהעבירו את "בתיה" גם לבת פרעה זו. ראה מקבילה למדרש זה בויקרא רבה יב א, פרשת שמיני ושם אין השם בתיה מוזכר (ובנוסחאות הפחות מוגהות מופיע "בתיה" גם שם, מה שמחשיד את המעתיקים והמלב"הדים. אפשרות אחרת, הדורשת מחקר אג'פטולוגי הוא שבתיה הוא שם מצרי כמו משה והמדרש הוא ש"מגיר" שם זה כמו שהמקרא "גיר" את השם משה.

כוחה של חמלה

אשר גדר וגם פרץ גדרות
 ועוד ועוד, עד עשרה שמות
 לכל שם דרשות ורמיזות נאות
 אך מכולם בכל המקרא
 משה הוא שמו
 שנתנה לו בתיה
 היא בת פרעה המלך הרשע
 בת המלך שירדה, לרחוץ בנהר
 ומרחוק שמעה
 בכי בקול מר קולו של נער
 באשר הוא שם
 קול תלוש וחלוש מצער
 ועוד רגע קט ונדם
 שלחה אמתה
 ותפתח התיבה
 נער בוכה
 היא ראתה
 על מה ולמה לא שאלה
 "מילדי העברים זה"
 ידעה גם ידעה
 ולרגע לא היססה
 בין צו המלך לצו ליבה
 הייתה הבחירה ברורה
 וגברו הרחמים
 וגברה החמלה
 ומכאן לקח הלכה למעשה
 לכל העוסקים בתורת משה
 מפלפלים וטוענים בסוגיה
 מזה ומזה
 מביאים כל סייג וחומרה
 עד הקצה
 בין כף של דינים לחומרה
 וכף של "לפנים" מן השורה
 תכריע כף של חמלה ורחמים
 ככפה של בתיה שנתנה למשה חיים

לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם שְׁנַתֵּן לוֹ אֱלֹהִים
 וְנָתַנּוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ ...
 שְׁנַתֵּנוּ לוֹ חֲטָאִיו וְנָתַנָּה לוֹ כְּמִיקְתּוֹ ...
 שְׁנַתֵּנוּ לוֹ שׁוֹנְאָיו וְנָתַנָּה לוֹ אֶחְבָּתוֹ ...
 (מתוך [שירה הידוע של זלדה](#))

למשה רבנו
 היו שמות רבים
 כך מגלה לנו
 ספר דברי הימים
 עליו דרשו חכמים וטובים
 וגילו לנו סודות ורזים
 טמונים רמוזים
 בינות לפסוקים
 למען אשר ילמדונו
 אורחות ודרכי חיים
 "חבר" קרא לו אביו
 על שחיבר ואיחה שברי המשפחה
 "ייקתיאל" קראה לו אמו
 על שזכתה להניק את פרי בטנה
 ואחיו אהרון קרא לו "אבי זנוח"
 כי אביו עזב את אמו ללא מנוח
 וגם אחותו מרים נתנה לו שם
 וגם סבא קהת בעזרת השם
 אבי-גדור
 על הפחדים ועל המורא
 לכל איש יש שם שנתן לו אלהים
 ואביו ואמו, אחיו ומשפחתו
 וגם אנשים רבים וטובים
 כל שם פן אחר
 באישיותו מעצים
 אך מכולם עלה והתעלה
 השם שבקע מלב של חמלה

שבת שלום
 מחלקי המים